

MỘT SỐ YÊU CẦU ĐỐI VỚI PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC DẠY HỌC CHO GIÁO VIÊN TRUNG HỌC PHỔ THÔNG ĐÁP ỨNG DẠY HỌC CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG MỚI

Nguyễn Thanh Thủy

Khoa Quản lý Giáo dục, Trường Đại học Đồng Nai

Tóm tắt. Trước yêu cầu đổi mới giáo dục hiện nay ngoài việc đào tạo mới, thì việc bồi dưỡng nghiệp vụ sư phạm để phát triển năng lực dạy học cho giáo viên trung học phổ thông là con đường duy nhất của ngành giáo dục để thực hiện tốt việc giảng dạy theo chương trình giáo dục phổ thông. Việc tổ chức bồi dưỡng để phát triển năng lực giáo viên phổ thông theo hình thức nào, tiêu chí đánh giá kết quả phát triển ra sao là quá trình hoạt động đã và đang được thực hiện tại một số cơ sở giáo dục trên cả nước. Vấn đề cốt lõi trong phát triển năng lực là xác định nhóm năng lực thiết thực phục vụ công tác dạy học hiệu quả và biện pháp tổ chức phát triển năng lực dạy học cho giáo viên đáp ứng yêu cầu cấp bách cho giáo dục hiện nay.

Từ khóa: Phát triển năng lực, năng lực dạy học, năng lực giáo viên.

1. Mở đầu

Dạy học phát triển năng lực và phẩm chất cho người học là xu hướng tất yếu của giáo dục Việt Nam hiện nay và nhiều quốc gia khác trên thế giới. Trong nghị quyết 29-NQ/TW- Ban chấp hành Trung ương khóa XI đã khẳng định quan điểm chỉ đạo đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục là: “Phát triển giáo dục và đào tạo là nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài. Chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực (NL) và phẩm chất người học” [2]. Đồng thời tháng 7 năm 2017 Bộ Giáo dục ban hành Chương trình tổng thể giáo dục phổ thông mới yêu cầu DH phát triển sáu phẩm chất và mười năng lực cần thiết cho HS phổ thông [3]. Đây cũng là nhiệm vụ mới của GD Việt Nam trong chương trình GD phổ thông và cũng là nhiệm vụ cần được bồi dưỡng GV theo định hướng phát triển năng lực dạy học.

Thông qua nghiên cứu một số công trình về dạy học theo định hướng phát triển NLDH cho người học, bài viết của tác giả Nguyễn Thu Hà – Viện đảm bảo chất lượng Giáo dục [7], đã đề cập đến việc xây dựng chương trình giảng dạy dựa trên năng lực, đồng thời xây dựng tiêu chí và công cụ đánh giá năng lực cho SV nhằm tập trung kết quả đầu ra trong quá trình chuyển đổi giáo dục sang giáo dục năng lực.

Bài viết của tác giả Nguyễn Ngọc Tuấn, Đại học Thái Nguyên [9] nêu ra một số kĩ

Ngày nhận bài: 19/8/2018. Ngày sửa bài: 19/11/2018. Ngày nhận đăng: 12/12/2018.

Tác giả liên hệ: Nguyễn Thanh Thủy. Địa chỉ e-mail: thanhthuynm@gmail.com

năng cần thiết của GV trong tổ chức dạy học phát triển năng lực SV như KN thiết kế kế hoạch DH; KN tổ chức DH trên lớp; KN kiểm tra đánh giá. Đồng thời tác giả đã nêu rõ vai trò của SV trong cách phát huy năng lực bản thân, nêu ra phương thức phối hợp giữa giảng viên và SV trong DH phát triển năng lực. Tác giả Phạm Thị Kim Anh-Viện nghiên cứu sư phạm [1] khẳng định NLDH của GV là chưa đáp ứng với yêu cầu DH chương trình giáo dục phổ thông mới thông qua kết quả khảo sát 170 GV giảng dạy các bộ môn phổ thông, tác giả cho biết nguyên nhân vì sao GV thiếu kỹ năng DH, đồng thời đề xuất biện pháp nâng cao NLDH cho GV như biên soạn tài liệu và hướng dẫn GV về DH phát triển NL, xây dựng chương trình và cử giảng viên các trường đại học tập huấn... tuy nhiên đó chỉ mới là khâu lí thuyết chuẩn bị cho việc phát triển NL nghề nghiệp GV. Tác giả Phan Trọng Ngọ - Đại học sư phạm Hà Nội [8] thực hiện khảo sát và đánh giá chung về NLDH của GV phổ thông theo các tham số như về thâm niên DH, về trình độ được đào tạo chuyên môn, và về thành tích giảng dạy... đưa ra nhận định các yếu tố ảnh hưởng đến NLDH của GV, ông khẳng định đào tạo ban đầu và việc bồi dưỡng chuyên môn thường xuyên là quan trọng hàng đầu trong phát triển NLDH. Đồng thời tác giả đề xuất 3 nhóm biện pháp nâng cao NLDH cho GV là: Nhóm biện pháp đào tạo ban đầu, nhóm biện pháp tổ chức hoạt động chuyên môn, và nhóm biện pháp về cơ chế và chính sách, tuy nhiên chỉ mang tính chất khái quát chung chưa có từng biện pháp thực hiện cụ thể.

Tác giả Nguyễn Long Giao trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn TP HCM [6] đã khảo sát thực trạng NLDH của 200 GV trên địa bàn, kết quả cho thấy GVPT đang đứng trước thách thức quá lớn yêu cầu của đổi mới chương trình, đồng thời tìm hiểu nguyên nhân của những tồn tại trên tác giả đề xuất 2 giải pháp là: Thiết kế lại chương trình đào tạo GV để đáp ứng yêu cầu sách giáo khoa mới; và nâng cao chất lượng bồi dưỡng GV bằng cách đổi mới về nội dung, phương pháp và hình thức tổ chức bồi dưỡng.

Nhìn chung qua nghiên cứu về phát triển NLDH cho GV đang giảng dạy các trường phổ thông cũng như đào tạo mới GV từ các công trình nghiên cứu trước đây, người nghiên cứu nhận thấy các công trình có đề cập đến việc phát triển NLDH là nhu cầu cần thiết, các tác giả đánh giá thực trạng DH, nêu ra nguyên nhân dẫn đến hạn chế NLDH của GV, trong thực tế chưa có biện pháp cụ thể để bồi dưỡng nghiệp vụ sư phạm, phát triển NLDH cho GV hiện đang tham gia giảng dạy tại các trường phổ thông, vì họ là đội ngũ đảm nhận trọng trách DH chương trình giáo dục phổ thông mới đảm bảo sự thịnh vượng ngành GD quốc gia.

Dựa theo kết quả khảo sát năng lực của giáo viên (GV) đang giảng dạy các bộ môn ở trung học phổ thông, do Bộ Giáo dục và Đào tạo tiến hành một số câu hỏi với ba gợi ý trả lời là “đồng ý, còn phân vân, không đồng ý” với nội dung như “giáo viên đang có nhiều bất cập về chuyên môn” thì ý kiến có 31,8% tán thành nhưng có 27,3% không đồng ý và 51,9% còn phân vân. Đồng thời với nội dung về phương pháp như: “các phương pháp dạy học mới chưa được triển khai ở nhà trường” thì có 40,9% ý kiến thừa nhận phương pháp dạy học mới đã được triển khai, và 54,5% còn phân vân hoặc là có triển khai hay chưa [3; 200]. Từ đó nhận thấy rằng mức độ tin tưởng vào năng lực dạy học (NLDH) của GV chưa khẳng định là vững vàng, GV thực hiện các phương pháp dạy học mới cũng chưa được thể hiện hoàn chỉnh. Hiện nay các cơ sở giáo dục đều thực hiện bồi dưỡng cho GV, nhưng NLDH của GV vẫn chưa chuyển biến tốt hơn, thực hiện đổi mới phương pháp còn chậm, DH còn mang nặng hình thức, và xuất hiện một số hạn chế về năng lực khác

trong DH, nên việc phát triển NLDH cho GV nhằm đáp ứng yêu cầu của chương trình giáo dục phổ thông mới là hết sức cần thiết. Đồng thời khắc phục phần nào những tồn tại nêu trên, bài viết này sẽ góp thêm phần ý kiến về việc khẳng định một số NL thuộc NLDH của GV cần thiết được bồi dưỡng và phát triển, bài viết cũng góp thêm một số biện pháp bồi dưỡng nghiệp vụ sư phạm để phát triển NLDH cho GV nhằm đáp ứng kịp thời DH với sách giáo khoa mới và DH theo định hướng DH chương trình giáo dục phổ thông tổng thể mới.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số nhận định về phát triển năng lực dạy học giáo viên trung học phổ thông

❖ *Khái niệm phát triển:* Phát triển là sự lớn lên về mặt kích thước, độ rộng (số lượng) hay về mặt giá trị, tầm quan trọng (chất lượng). Phát triển là quá trình chuyển biến từ trạng thái này sang trạng thái khác hoàn thiện hơn của sự vật. Phát triển là chuyển từ trạng thái chất lượng cũ sang trạng thái chất lượng mới, từ đơn giản đến phức tạp, từ thấp đến cao. Phát triển là sự trải qua quá trình tăng trưởng hay lớn lên tự nhiên, phân hóa hoặc tiến hóa tự nhiên với những thay đổi liên tục kế tiếp nhau.

Người nghiên cứu tiếp nhận khái niệm phát triển theo hướng cải thiện tình trạng chất lượng cũ sang trạng thái chất lượng mới cho những đối tượng cần được phát triển. Trong DH, phát triển là giúp họ nâng cao nhận thức về NL hoạt động, nâng cao kiến thức và phát triển kỹ năng đã có qua hoạt động dạy và học, dần hoàn thiện và phát triển chúng đạt mức quy định mục tiêu đặt ra.

❖ *Phát triển năng lực dạy học:* Nghiên cứu về NLDH cho thấy rằng về mặt bản chất là hướng tới việc thực hiện một hành động trong một lĩnh vực cụ thể nào đó đạt hiệu quả cao nhất. Phát triển NLDH chính là củng cố, cải tạo thao tác hành động với kỹ thuật mới đạt mức cao hơn về lượng, hoàn thiện hơn về chất. Phát triển NLDH là một hoạt động định hướng được luyện tập nhiều lần với mục đích hoàn thiện các kỹ năng một cách hoàn hảo giúp người học thực hiện hành động trong lĩnh vực nào đó đạt hiệu quả cao nhất.

❖ *Thực trạng về năng lực của giáo viên trung học phổ thông và sự phát triển năng lực*

Hiện nay việc bồi dưỡng năng lực của GV theo định hướng đổi mới của chương trình GD phổ thông là phát triển NL người học. Để đạt yêu cầu đó thì GD cần có đội GV đáp ứng yêu cầu về NL chuyên môn. Qua quá trình tham gia bồi dưỡng chức danh nghề nghiệp cho GVPT tác giả nhận thấy rằng NL hiện tại của GVPT chưa đáp ứng yêu cầu đổi mới, họ chưa nắm vững nhiệm vụ của bản thân đối với yêu cầu đổi mới GD, cụ thể qua kết quả tìm hiểu bằng phương pháp phỏng vấn trong quá trình bồi dưỡng và bằng phiếu khảo sát một số câu hỏi cụ thể để tìm hiểu nhận thức của GV về bản chất của phát triển NL nghề nghiệp hoặc thế nào là phát triển năng lực...

Qua khảo sát 19 giáo viên làm công tác quản lý chuyên môn về vấn đề phát triển NLDH cho GV, với nội dung phiếu hỏi “*Năng lực dạy học là năng lực vô cùng quan trọng với mọi giáo viên, vậy theo thầy cô năng lực này cần thiết như thế nào?*”. Sau đây là bảng kết quả trả lời (Bảng 1).

Bảng dưới cho thấy kết quả có 47,37% GV được khảo sát nhận thức rằng NLDH là “rất cần thiết”. Bên cạnh đó cũng có rất nhiều ý kiến cho rằng phát triển NLDH là ít cần thiết và bình thường chiếm tỷ lệ 52,63%. Giữa GV có nhận thức về sự “cần thiết và bình

thường” gần như chưa có khoảng cách rõ rệt phải phát triển NLDH, từ đó cho thấy rằng nhận thức sự cấp bách phải thay đổi bản thân chưa cao, chưa biết phải hành động như thế nào với yêu cầu phát triển NL theo yêu cầu chương trình GD phổ thông mới.

Bảng 1. Nhận thức của giáo viên về phát triển năng lực dạy học

STT	Nội dung	Số lượng	Tỉ lệ %
1	Rất cần thiết	9	47,37%
2	Cần thiết	6	31,58%
3	Bình thường	4	21,05%
4	Ít cần thiết	0	0.0
5	Không cần thiết	0	0.0
Tổng		19	100%

Với câu hỏi GV về khả năng nhận biết chính xác khái niệm việc phát triển NLDH như “Theo thầy/cô, phát triển năng lực dạy học là gì?” Câu hỏi này được hỏi ý kiến 36 thầy cô bộ môn trường sư phạm thực hành ở một trường đại học đã thu được kết quả như sau.

Bảng 2. Hiểu biết của giáo viên về bản chất phát triển năng lực dạy học

Stt	Dạng câu trả lời	Tỉ lệ %
1	Là sự hình thành từ chưa có năng lực đến khi có năng lực	20.3
2	Là sự vận dụng tốt tri thức, kĩ năng vào quá trình dạy học	16.6
3	Là phát triển năng lực dạy học nhưng phát triển từ chưa tốt đến phát triển tốt hơn.	18.2
4	Là sự hình thành và nâng cao dần năng lực dạy học cho sinh viên	6.1
5	Phát triển năng lực dạy học là phát triển từ thấp lên cao, từ kém hoàn thiện đến hoàn thiện hơn	16.4
6	Phát triển năng lực dạy học là sự thay đổi năng lực hiện tại của sinh viên theo hướng hoàn thiện hơn.	15.2
7	Phát triển năng lực dạy học là sự tích lũy về lượng dẫn đến sự thay đổi về chất trong dạy học	7.2

Với vấn đề này cũng nhận được nhiều trả lời khác nhau một số GV đều có ý hiểu về bản chất của phát triển NLDH. Nhưng dạng trả lời được nhiều GV chọn nhất đó là “phát triển từ chưa có đến hình thành NLDH”. Hoặc “nếu có rồi thì phát triển tốt hơn”. Tóm lại GV có nhận định chủ yếu về phát triển NLDH là sự thay đổi NLDH của người dạy theo chiều hướng có năng lực được rèn luyện tiến bộ hơn.

Từ kết quả khảo sát cho thấy ngành GD cần thiết phải thực hiện 02 nhiệm vụ cấp bách: *thứ nhất*, các trường đại học có đào tạo sư phạm cần xây dựng lại chương trình đào tạo GV, bồi dưỡng NL sư phạm cho giảng viên đạt mức chuẩn chuyên gia đảm bảo cho việc đào tạo GV phổ thông theo yêu cầu đổi mới của bộ Giáo dục và Đào tạo; *thứ hai* là tổ chức tập huấn bồi dưỡng nghiệp vụ cho GV cốt cán của các trường phổ thông, hoặc trực

tiếp tổ chức các lớp bồi dưỡng NL nghề nghiệp cho GV đang giảng dạy khối trung học. Điều quan trọng của hai nhiệm vụ này là phương thức bồi dưỡng sao cho GV nhận thức được đổi mới, xác định rõ yêu cầu cần thực hiện trong chương trình GD phổ thông mới và xác định nhiệm vụ cụ thể cho bản thân để phân đầu học tập, bồi dưỡng đạt hiệu quả trong giảng dạy và GD học sinh theo xu hướng đổi mới.

2.2. Một số yêu cầu về năng lực nghề nghiệp của người giáo viên trong giai đoạn đổi mới giáo dục phổ thông

2.2.1. Một số yêu cầu về chuẩn nghề nghiệp đối với giáo viên trung học

Theo thông tư 20/2018 TT- BGDĐT quy định Chuẩn nghề nghiệp cho GV trung học có hiệu lực ngày 10 tháng 10 năm 2018 gồm có 5 tiêu chuẩn và 15 tiêu chí mà GV cần đạt được trong quá trình công tác.[4] Trong đó có tiêu chuẩn 2, phát triển chuyên môn, nghiệp vụ liên quan mật thiết phát triển nghề nghiệp dạy học cho giáo viên, đòi hỏi giáo viên nắm vững chuyên môn và thành thạo nghiệp vụ; thường xuyên cập nhật để nâng cao NL chuyên môn và nghiệp vụ đáp ứng yêu cầu đổi mới GD theo các tiêu chí và các mức độ quy định từ mức đạt, mức khá và cao nhất là mức tốt, cụ thể sau:

❖ *Yêu cầu về phát triển chuyên môn bản thân:* Giáo viên phải học tập bồi dưỡng kiến thức chuyên môn theo quy định; có kế hoạch thường xuyên học tập; Chủ động nghiên cứu, cập nhật kịp thời yêu cầu đổi mới về kiến thức chuyên môn; biết vận dụng sáng tạo, phù hợp các hình thức, phương pháp và lựa chọn nội dung học tập, bồi dưỡng, nâng cao năng lực chuyên môn của bản thân;

❖ *Yêu cầu về xây dựng kế hoạch dạy học và giáo dục theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực học sinh:* GV phải xây dựng được kế hoạch DH và GD theo xu hướng mới; Chủ động điều chỉnh kế hoạch DH và GD phù hợp với điều kiện thực tế của nhà trường và địa phương.

❖ *Yêu cầu về việc sử dụng PPDH và GD theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực học sinh:* GV áp dụng được các PPDH tích cực và PPGD phù hợp phát triển phẩm chất, NL cho học sinh; Chủ động cập nhật, vận dụng linh hoạt và hiệu quả các PPDH và GD đáp ứng yêu cầu đổi mới, phù hợp với điều kiện thực tế;

❖ *Yêu cầu về năng lực kiểm tra, đánh giá theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực học sinh:* GV sử dụng được các PP kiểm tra đánh giá kết quả học tập và sự tiến bộ của học sinh theo quy định; Chủ động cập nhật, vận dụng sáng tạo các hình thức, phương pháp, công cụ kiểm tra đánh giá theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực học sinh;

❖ *Yêu cầu về công tác tư vấn và hỗ trợ học sinh:* GV hiểu tâm lý các đối tượng HS và nắm vững qui định về công tác tư vấn và hỗ trợ HS; thực hiện lồng ghép các hoạt động tư vấn, hỗ trợ HS trong hoạt động DH và GD; Thực hiện hiệu quả các biện pháp tư vấn và hỗ trợ phù hợp với từng đối tượng HS trong hoạt động dạy học và giáo dục;

2.2.2. Một số năng lực dạy học cốt lõi cần phát triển cho giáo viên đáp ứng yêu cầu chuẩn nghề nghiệp mới

Nhiệm vụ chính của GV là DH và GD học sinh, NL cốt lõi của họ cần được bồi dưỡng thường xuyên, liên tục để đảm bảo thực hiện tốt nhiệm vụ được giao. Nhưng trong bối cảnh đổi mới GD đáp ứng yêu cầu xã hội như hiện nay thì nhu cầu bồi dưỡng nghiệp vụ thường xuyên để phát triển NL nghề nghiệp GV đòi hỏi mức độ khác hoàn toàn so với trước đây cụ thể:

2.2.2.1. *Nhóm năng lực chuyên môn* là khả năng hiểu biết kiến thức và chương trình môn học, nhóm năng lực này thể hiện cụ thể sau:

- *Năng lực nhận thức*: GV nắm vững hệ thống kiến thức môn học mà mình đảm trách, đảm bảo nội dung chính xác, có hệ thống, GV có hiểu biết về lí luận, PPDH và phát triển chương trình, có hiểu biết về quá trình dạy học, hình thức tổ chức DH phát triển NL học sinh, có hiểu biết về nguyên tắc

- *Năng lực thực hiện DH*: có thể vận dụng hợp lí các kiến thức liên môn đáp ứng mục tiêu của chương trình GD phổ thông, vận dụng PPGD phù hợp với đối tượng và môi trường GD đáp ứng mục tiêu đặt ra. GV có kiến thức về kiểm tra, đánh giá môn học trong DH và GD, có kiến thức về thiết lập các công cụ đánh giá, sử dụng phương pháp, hình thức đánh giá phẩm chất và năng lực học sinh

2.2.2.2. *Nhóm năng lực tổ chức hoạt động dạy học và giáo dục*

- *Năng lực thiết kế kế hoạch DH và giáo dục*: GV có khả năng lập kế hoạch DH và GD cho HS đảm bảo yêu cầu của mục tiêu theo chương trình GD phổ thông quốc gia, kế hoạch phù hợp với đặc điểm học sinh và môi trường giáo dục.

- *Năng lực quản lí, thực hiện kế hoạch DH*: Giáo viên biết sử dụng phương pháp, kĩ thuật dạy học, phương tiện hợp lí triển khai các hoạt động học tập và rèn luyện cho học sinh nhằm đạt mục tiêu DH và GD đề ra. GV biết sử dụng công cụ kiểm tra, đánh giá NL, sử dụng hình thức, PP hợp lí để đánh giá NL học sinh một cách chính xác và khách quan để có thể điều chỉnh hoạt động dạy học, giáo dục, thúc đẩy sự phấn đấu tích cực của học sinh.

2.2.2.3. *Nhóm năng lực phát triển phẩm chất cá nhân*: thể hiện ở NL phát triển chuyên môn, NL giao tiếp với đồng nghiệp với học sinh, với các cấp quản lí có liên quan, NL tự học tập, tự tu dưỡng đạo đức, phẩm chất chính trị để thực hiện hiệu quả DH và GD học sinh. NL tự đánh giá bản thân, biết điểm mạnh và hạn chế về chuyên môn, nghiệp vụ để lập kế hoạch cho việc tự đào tạo, bồi dưỡng, phát triển chuyên môn, nghiệp vụ, có kế hoạch tự kiểm tra thực thực giảng dạy và tự điều chỉnh bản thân đó chính là một số NL cơ bản cần thiết bồi dưỡng cho GV trung học phổ thông thời kỳ đổi mới.

2.2.3. Một số yêu cầu đối với giáo viên trung học phổ thông trong quá trình bồi dưỡng và phát triển năng lực nghề nghiệp

- Giáo viên là người xác định nhu cầu GD và cải thiện chất lượng GD của nhà trường trung học phổ thông, định rõ cho sự phát triển của cá nhân và của nhà trường; là đội ngũ mà nhà trường kỳ vọng sẽ tạo ra những đột phá, mang lại bầu không khí thân thiện và nhân văn vì sự phát triển chuyên môn nghề nghiệp.

- Giáo viên là người kết nối sức mạnh, mỗi thành viên luôn thể hiện vai trò như GV cốt cán cho đội ngũ GV trong và ngoài nhà trường, là người chia sẻ kinh nghiệm thực tế của bạn bè đồng nghiệp trong trường và các cơ sở GD.

- Giáo viên là người lập kế hoạch GD, thảo luận về mục tiêu phát triển nhà trường; là người truyền cảm hứng cho đồng nghiệp trước những thay đổi GD nhất là trong bối cảnh hội nhập và phát triển như hiện nay.

- Giáo viên trong thế kỉ XXI là người có hiểu biết về chương trình GD, những quy định mang tính chất ràng buộc luật pháp của nghề nghiệp, thực sự giỏi về chuyên môn, vững vàng về nghiệp vụ, có tâm ảnh hưởng sâu rộng đối với GV khác và học sinh, là

người GV có vai trò nhất định trong sự nghiệp phát triển GD của địa phương.

- Giáo viên là người có hiểu biết thấu đáo những lợi ích mang lại từ những cách tiếp cận mới trong giáo dục, GV là người đại diện cho tầng lớp tri thức đầy nhiệt huyết nên những ý kiến cũng như nguyện vọng chính đáng của họ sẽ góp phần thay đổi chính sách đối với GV, những người làm công tác giáo dục. Ngoài nhiệm vụ quan trọng DH và GD, GV còn phải hướng dẫn, đánh giá, xét duyệt các sáng kiến kinh nghiệm, nghiên cứu khoa học, các hội thi GV dạy giỏi, hay giáo viên chủ nhiệm giỏi các cấp

- Người GV luôn phấn đấu để giữ vai trò là một chuyên gia hàng đầu trong lĩnh vực chuyên môn thuộc cấp học. Từ chương trình GD phổ thông mới GV trung học phổ thông và nhà trường trung học phổ thông giữ vai trò tự chủ cao hơn, nhất là tự chủ trong chương trình dạy học.

2.3. Một số biện pháp phát triển năng lực cho giáo viên đáp ứng yêu cầu dạy học phát triển năng lực học sinh chương trình giáo dục phổ thông mới

2.3.1. Biện pháp 1: *Nhà trường lên kế hoạch và hướng dẫn GV cách thức xây dựng kế hoạch DH:* GV biết các xây dựng kế hoạch DH và giáo dục để phát triển tiềm năng riêng của HS, hướng dẫn HS vận dụng sáng tạo kiến thức đã học, đã tích lũy vào đời sống thực tế. Điều này đòi hỏi GV phải đổi mới toàn bộ phương thức thực hiện từng thành tố của quá trình DH từ phạm vi, kết cấu nội dung; mục tiêu cần đạt; PP và hình thức tổ chức DH, tổ chức cho HS kiểm tra, tổ chức thi và đánh giá để đạt mục tiêu DH theo định hướng phát triển NL học sinh.

2.3.2. Biện pháp 2: *Xây dựng một hệ thống giáo dục mở hướng tới một xã hội học tập, đòi hỏi giáo viên phải thiết kế hoạt động theo định hướng*

- Tổ chức dạy học linh hoạt, có tính liên thông giữa các yếu tố trong quá trình DH như nội dung DH, chương trình DH, phương pháp DH, phương tiện, thời gian, không gian của hệ thống và với môi trường bên ngoài hệ thống.

- Đảm bảo tính sáng tạo cho việc xây dựng, tổ chức các nội dung, hình thức giáo dục. Tổ chức DH và thực hiện hoạt động GD theo chủ đề mở trên cơ sở bám sát mục tiêu chương trình GD phổ thông mới. Tạo cơ hội cho người học, người giám hộ, cán bộ quản lý GD nắm rõ thông tin về hoạt động, được tham gia tích cực vào các quá trình giáo dục. Tạo cơ hội tiếp cận GD cho mọi người, tận dụng mọi nguồn lực cho GD phát triển bền vững.

2.3.3. Biện pháp 3: *Tích cực tổ chức các hoạt động bồi dưỡng GV về các NL và kỹ năng cần thiết bằng nhiều hình thức.* Phối hợp, kết nối nhiệm vụ hướng dẫn của giảng viên ở các trường sư phạm, của đội ngũ GV cốt cán của địa phương với GV trực tiếp giảng dạy, giúp họ cập nhật thông tin mới về DH và có cơ hội kiểm chứng thực tế hoạt động DH của bản thân, chú trọng đổi mới mục tiêu, nội dung sinh hoạt chuyên môn bám sát chương trình GD phổ thông mới.

2.3.4. Biện pháp 4: *Xây dựng kế hoạch quản lý hoạt động DH:* Công tác quản lý chuyên môn, quản lý trường học cần giao quyền chủ động cho nhà trường, tạo điều kiện thuận lợi cho phát triển chuyên môn, chú ý phát hiện và động viên kịp thời các sáng kiến, các nhân tố mới, chú trọng các đối tượng thực sự có NL và tích cực tạo điều kiện để họ phát huy bản thân góp phần thực hiện tốt nhiệm vụ đổi mới hoạt động chuyên môn theo chủ trương.

3. Kết luận

Dạy học theo định hướng phát triển năng lực ngày nay có nhiều điểm tương đồng với nhiều thế kỉ qua như việc DH vẫn diễn ra trong môi trường học đường; người học vẫn học tập với nội dung học vấn phổ thông; các lĩnh vực dạy và học vẫn là sự tiếp tục của các thời kỳ. Đồng thời có nhiều điểm khác biệt do ảnh hưởng của nhu cầu phát triển kinh tế, chính trị, xã hội, ngoài việc DH môi trường học đường thì người học còn trải nghiệm trong cuộc sống bên ngoài xã hội; ngoài nội dung học vấn phổ thông người học còn có những NL cá nhân, NL xã hội; ngoài dạy học truyền thống còn mở ra nhiều lĩnh vực học tập mới, ngành nghề mới... Với những điểm tương đồng và khác biệt ấy thì phát triển NLDH cho GV không thể có một khung mẫu cụ thể, mà chiến lược DH của mỗi GV trở thành một nghệ thuật riêng, một hiện tượng riêng, nghệ thuật DH ấy tùy thuộc vào trình độ học vấn, NL nhận thức, NL hành động sự phạm của GV.

Theo quan điểm chỉ đạo đổi mới GD toàn diện thì phát triển NLDH cho GV là nhiệm vụ của toàn ngành GD của quốc gia, nhằm đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế. Bộ Giáo dục đào tạo ban hành chương trình GD phổ thông mới xem như là một đòn bẩy kích thích từng GV, từng cơ sở GD đều phải nhận thức phát triển NLDH là nhiệm vụ chuyên môn và cũng là nhiệm vụ chính trị quan trọng phải phấn đấu thực hiện trong cuộc sống nghề nghiệp. Nhưng phương cách thực hiện đổi mới GD tùy vào hoàn cảnh kinh tế - chính trị từng thời kỳ, đổi mới GD và nhiệm vụ phát triển NLDH vừa là cơ hội và cũng là thách thức cho tất cả thành viên trong đội ngũ làm công tác GD, phải luôn luôn có kế hoạch thực hiện kịp thời và kế hoạch lâu dài trong con đường phụng sự giáo dục.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Phạm Thị Kim Anh, 2017. *Phát triển năng lực dạy học cho giáo viên phổ thông đáp ứng với chương trình giáo dục mới*. Bản tin trường Đại học Sư phạm Hà Nội, số 61 tr.38-44.
- [2] Ban chấp hành Trung ương khóa XI, 2013. Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về “đổi mới căn bản, toàn diện GD và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng XHCN và hội nhập quốc tế”.
- [3] Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2015. *Những vấn đề chung về phát triển chương trình đào tạo giáo viên*. Tài liệu tập huấn cán bộ, giảng viên các cơ sở đào tạo giáo viên phổ thông và phát triển chương trình đào tạo, Hà Nội.
- [4] Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2017. *Chương trình giáo dục phổ thông, chương trình tổng thể tháng 07 năm 2017*.
- [5] Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018. Thông tư 20/2018 TT- BGDĐT, “quy định chuẩn nghề nghiệp giáo viên cơ sở giáo dục phổ thông”.
- [6] Nguyễn Long Giao, 2018. *Nâng cao năng lực dạy học cho giáo viên các môn khoa học xã hội trước yêu cầu đổi mới chương trình giáo dục phổ thông*. Tạp chí Khoa học Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh, số 4, tr.159-167.
- [7] Nguyễn Thu Hà, 2014. *Giảng dạy theo năng lực và đánh giá theo năng lực trong giáo dục: Một số vấn đề lí luận cơ bản*. Tạp chí khoa học, Đại học Quốc gia Hà Nội, số 2, tr.56-64.

Một số yêu cầu đối với phát triển năng lực dạy học cho giáo viên trung học phổ thông...

- [8] Phan Trọng Ngọ, 2017. *Năng lực dạy học của giáo viên trung học phổ thông*. Tạp chí Khoa học giáo dục, số 136, tr.37-41.
- [9] Nguyễn Ngọc Tuấn, 2014. *Dạy học theo định hướng phát triển năng lực cho sinh viên*. Tạp chí Giáo dục số 339, tr.42-44.

ABSTRACT

Some demands for teaching capacity development for high school teachers to respond teaching activities following new general education program

Nguyen Thanh Thuy

Faculty of Education Management, Dong Nai University

Following the trend of innovation of Ministry of education excluding the new training, pedagogic cultivating for teachers is the unique way to develop their teaching capacities, and to respond the requirement of new general education program. The way to develop and to appreciate teachers' capacities requires the process that has been operating in many educational establishments in this country. The determination of teachers' teaching capacity groups and methods to develop them is the essence of the work

Key words: Capacity development, teaching capacity, teacher capacity.